

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Rizika spojená s užíváním sociálních sítí

Bakalářská práce

Autor: Nikola Volhejnová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. Martin Knytl, MCS
Oponent práce: Mgr. et Mgr. Kateřina Krupková

Zadání bakalářské práce

Autor:	Nikola Volhejnová
Studium:	P19P0168
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Rizika spojená s užíváním sociálních sítí
Název bakalářské práce AJ:	The Risks Associated with the Use of Social Networks

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá riziky a problémy spojenými s užíváním sociálních sítí. Začátek práce je zaměřen na teoretická východiska, kde je nejprve specifikován samotný pojem sociální síť, historický vývoj a jednotlivé typy českých a zahraničních sociálních sítí. Dále se práce soustředí na rizika a problémy sociálních sítí jako jsou například phishing, sexting, kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming a nadměrné užívání sociálních sítí. Součástí bakalářské práce je empirické šetření provedené pomocí kvantitativní techniky dotazníku. Výběrový soubor respondentů tvoří adolescenti.

BLINKA, Lukáš. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015. 200 s. ISBN 978-80-210-7975-5.

BURDOVÁ, Eva a TRAXLER, Jan. *Bezpečně na internetu*. Vydání 2. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci s VISK, 2015. 43 s. ISBN 978-80-905893-0-8.

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 62 s. ISBN 978-80-244-4555-7.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. 182 s. ISBN 978-80-245-1742-1.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. 183 s. ISBN 978-80-210-7527-6.

Garantující pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Knytl, MCS
Oponent:	Mgr. et Mgr. Kateřina Krupková
Datum zadání závěrečné práce:	1.2.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Rizika spojená s užíváním sociálních sítí vypracovala pod vedením vedoucího práce Mgr. Martina Knytla, MCS, samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 27. 4. 2022

Nikola Volhejnová

Poděkování

Nejprve bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Martinu Knytlovi, MCS, za odborné rady, které mi poskytl během zpracovávání této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření a byli ochotni vyplnit dotazník.

Anotace

VOLHEJNOVÁ, Nikola. *Rizika spojená s užíváním sociálních sítí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 54 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá riziky spojenými s užíváním sociálních sítí. Nejprve jsou vymezena teoretická východiska. Popsána je historie, vývoj a některé druhy českých a zahraničních sociálních sítí. Jedna z částí je věnována vybraným rizikům, se kterými je možné se setkat v prostředí sociálních sítí při nedodržování základních pravidel bezpečného užívání. Dále je pozornost věnována charakteristice období adolescence a vlivu sociálních sítí na toto období. Následující část je věnována prevenci, která pomáhá předcházet daným rizikům a zmírnit jejich negativní dopady. V rámci prevence je zmíněno několik preventivních programů. Součástí bakalářské práce je i výzkumné šetření provedené pomocí kvantitativní techniky dotazníku. Výzkumné šetření zjišťuje, výskyt vybraných rizik spojených s užíváním sociálních sítí. Výzkumný soubor tvoří adolescenti.

Klíčová slova: kyberprostor, sociální sítě, rizika sociálních sítí, adolescence, prevence,

Annotation

VOLHEJNOVÁ, Nikola. *The Risks Associated with the Use of Social Networks*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 54 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis deals with the risks associated with the use of social networks. First, the theoretical basis of social networks is defined. The history, development and some types of Czech and foreign social networks are described. One of the part is focused on selected risks of social networks. These risks can be encountered if the basic rules of safe use are not followed. Furthermore, attention is paid to characteristics of the period of adolescence and the influence of social networks on this period. The next part is dedicated to prevention, which helps prevent risks and mitigate their effects. Within the prevention, several prevention programs are mentioned. Part of the bachelor thesis is a research survey carried out using the quantitative technique of the questionnaire. The research survey finds out the occurrence of selected risks associated with the use of social networks. The research group consists of adolescents.

Keywords: cyberspace, social networks, risks of social networks, adolescence, prevention

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

Úvod	10
1 Vymezení sociálních sítí	11
1.1 Vznik a vývoj sociálních sítí.....	11
1.2 Světové sociální sítě	13
1.3 České sociální sítě.....	16
2 Období adolescence	18
2.1 Vývoj identity adolescenta.....	18
2.2 Vnímání vlastního těla v období adolescence.....	19
3 Vybraná rizika sociálních sítí	21
3.1 Kyberšikana	21
3.2 Sexting	22
3.3 Kybergrooming.....	24
3.4 Kyberstalking.....	28
3.5 Vliv sociálních sítí na body image.....	29
4 Prevence výskytu rizik sociálních sítí	30
4.1 Projekt E-bezpečí	30
4.2 Linka bezpečí	31
4.3 Národní centrum bezpečnějšího internetu	31
4.4 Další projekty zabývající se prevencí	32
4.5 Zásady bezpečného užívání internetu a sociálních sítí	34
5 Výzkumné šetření zaměřené na výskyt rizik sociálních sítí u adolescentů	36
5.1 Výzkumný problém, cíl a hypotézy	36
5.2 Metody výzkumného šetření a sběr dat	38
5.3 Výsledky výzkumného šetření.....	38
5.4 Shrnutí výzkumného šetření	44
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů	48
Seznam tabulek	51
Seznam příloh.....	52

Seznam použitých zkratek

BBS	Bulletin Board System
ČR	Česká republika
CHI	Child Helpline International
ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
IRC	Internet Relay Chat
ISBN	International Standart Book Number (mezinárodní standartní číslo knihy)
IT	Informační technologie
NCBI	Národní centrum bezpečnějšího internetu
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
SMS	Short Message Service (krátké textové zprávy)
USA	United States of America (Spojené státy americké)
ZŠ	základní škola

Úvod

Sociální sítě se staly celosvětovým trendem a fenoménem současné doby. Dalo by se říci, že již neodmyslitelně patří ke každodennímu životu mnoha lidí, zejména pak dětí a mládeže. Během posledního desetiletí zaznamenaly obrovský rozvoj a vzestup, což zapříčinilo vznik nových druhů sociálních sítí, které postupem času získávaly propracovanější podobu. Největší výhodou sociálních sítí je bezpochybně to, že umožňují svým uživatelům komunikovat a udržovat kontakty s lidmi z celého světa. Kromě komunikace jsou také využívány za účelem vzdělávání, inspirace a zábavy. Své místo si našly i v oblasti podnikání. Mnoho firem je využívá k marketingové propagaci za účelem zvýšení prodeje svých produktů a služeb.

Sociální sítě mají kromě výhod i své stinné stránky. Pokud uživatelé nedodrží základní pravidla bezpečného užívání, mohou se setkat s některými riziky. Jedná se např. o kyberšikanu, sexting, kybergrooming nebo kyberstalking. Na tuto problematiku se již zaměřila celá řada českých i zahraničních výzkumů. Podle těchto studií se o rizicích mluví především v souvislosti s dětmi a mládeží. Tyto skupiny jsou velmi náchylné pro výskyt daných rizik, neboť na sociálních sítích tráví mnoho času.

Práce je rozdělena do čtyř teoretických kapitol. Nejprve jsou vymezeny sociální sítě jako takové. Zmíněn je zde vznik a postupný vývoj sociálních sítí. Představeny jsou některé druhy českých a zahraničních sociálních sítí. Další část charakterizuje období adolescence, kde je vysvětleno, jak se v této životní fázi člověk mění a jaký vliv na něho mají v tomto období sociální sítě. Jedna z kapitol je věnována vybraným rizikům, které se pojí k užívání sociálních sítí. Pozornost je věnována i prevenci a preventivním programům, které se snaží rizikům předcházet a snížit jejich negativní dopady.

Pro bakalářskou práci byly vytyčeny dva cíle. Prvním cílem je teoreticky popsat problematiku sociálních sítí v kontextu rizik, které se mohou při jejich používání vyskytnout. Součástí práce je i výzkumné šetření, jehož cílem je zjistit výskyt vybraných rizik ve spojitosti s užíváním sociálních sítí u adolescentů. Výzkumné šetření je založeno na hypotézách, které ověřují dosavadní poznatky z dříve provedených výzkumů. K realizaci výzkumného šetření je využit anonymní dotazník.

Téma práce je zvoleno především kvůli jeho aktuálnosti v současné době, kdy se odborníci snaží stále více upozorňovat na rizika, se kterými je možné se setkat v prostředí sociálních sítí. V rámci prevence vznikají i nové projekty, jejichž cílem je ukázat lidem, jak daným rizikům zabránit a jak se před nimi chránit.

1 Vymezení sociálních sítí

Sociální síť je virtuální prostor, ve kterém mohou lidé komunikovat a sdílet nejrůznější informace společně s dalšími uživateli. Lidé si na sociálních sítích vytváří osobní profily, které slouží jako jejich virtuální vizitka. Pod touto vizitkou pak uživatel prezentuje sám sebe, proto by si měl řádně rozmyslet, co na svůj profil umístí a jaké údaje o sobě zveřejní. Kromě těchto informací lze do prostředí sociálních sítí umisťovat i fotografie, videa nebo např. názory týkající se ekonomických, kulturních a politických témat (Pavlíček, 2010).

Sociální sítě mají široké spektrum využití. Jsou prostředkem nejen pro komunikaci, ale i např. pro vzdělávání, inspiraci nebo zábavu. Uživatelé mají možnost zapojit se na sociálních sítích do tematicky zaměřených skupin jako jsou diskuzní fóra a zájmové skupiny, kde si společně s ostatními lidmi vyměňují zkušenosti a názory, kterými se navzájem ovlivňují a obohacují (Pavlíček, 2010).

1.1 Vznik a vývoj sociálních sítí

Pojem sociální síť pochází z anglického spojení *social network* a jeho vznik se datuje do roku 1954. Za zakladatele pojmu se považuje sociolog a profesor londýnské ekonomické školy John Arundel Barnes, který zkoumal sociální vazby mezi rybáři v norské vesnici. Podle J.A. Barnese a jeho výzkumu lze označit společnost jako množinu bodů propojených linkami, které představují vazby a vztahy mezi lidmi. Množina bodů tak vytváří síť vztahů. První sociální sítě tvořily komunity lidí, které používaly mailovou komunikaci za účelem navazování a udržování sociálních vztahů. Uživatelé, kteří se poprvé setkali se sociálními sítěmi, byli vojáci využívající síť ARPANET (Krčmář, 2013, online).

Datum 2. 10. 1971 je považován v kontextu vývoje sociálních sítí za velmi významný, protože v tento den byla odeslaná první zpráva na vzdálený počítač (Krčmář, 2013, online). Historicky první skutečnou sociální sítí byla BBS neboli Bulletin Board System. Tato síť umožňovala *chatting*, což v překladu znamená výměnu zpráv s druhým člověkem (Pavlíček, 2010). S porovnáním s dnešní podobou sociálních sítí, byla síť BBS velmi primitivní a pomalá. Nedokonalostí této sociální sítě bylo to, že přihlášený mohl být pouze jeden uživatel ve stejnou dobu, proto nebylo možné činit dlouhé konverzace, které mohly kvůli tomuto problému trvat i několik hodin (Kvalitní internet, 2020, online).

V roce 1995 Randy Conrads založil sociální síť s názvem Classmates.com. Tato sociální síť byla vytvořena za účelem hledání a udržování kontaktů se svými spolužáky z mateřské, základní, střední či vysoké školy. V roce 2010 se kontext sociální sítě změnil a zaměřil se spíše na nostalgický obsah. Classmates.com funguje dodnes a uživateli jsou především lidé z USA a Kanady (Krčmář, 2013, online).

V roce 1988 byl vytvořen IRC (Internet Relay Chat), který se jmenoval OuluBox. Zakladatelem tohoto chatovacího serveru byl Jarkko Oikarinen, finský student. Server umožňoval komunikaci v reálném čase, což se považovalo za velký pokrok (Krčmář, 2013, online).

Psal se rok 1997 a Andrew Weinreich založil další sociální síť s názvem SixDegrees.com, která byla dokonalejší než IRC. Na této nové propracovanější sociální síti mohli uživatelé utvářet okruh dalších uživatelů a zároveň navštěvovat jejich profily. Uvádí se, že na konci 90. let ji využívalo více než milion lidí. Firma, která měla tuto sociální síť na starost, musela zanedlouho skončit kvůli finančním problémům (Krčmář, 2013, online).

Pro vývoj sociálních sítí byl důležitým milníkem vznik sociální sítě s názvem Friendster.com, který v roce 2002 založil Jonathan Abrams. Friendster poskytoval uživatelům možnosti v podobě seznamování lidí a navazování kontaktů. Tato sociální síť funguje dodnes, ale její provoz se nese v jiném smyslu než na jejím počátku. Dříve měla za úkol seznamovat a sblížovat lidi, dnes se zaměřuje na počítačové hry. (Krčmář, 2013, online).

V roce 2003 byl po dlouholetém vývoji spuštěn provoz sociální sítě s názvem MySpace.com. Tento prostor byl určen uživateli a jeho přátelům. Sociální síť nabízela hned několik nových funkcí, které předešlým sociálním sítím scházely. Mezi nové funkce patřilo zejména přidávání fotografií, audio přehrávače a grafická úprava profilu uživatele. V roce 2006 se stal web nejnavštěvovanější stránkou USA a počet zaregistrovaných uživatelů činil 100 miliónů (Krčmář, 2013, online).

Pro rozvoj sociálních sítí byl zásadní vznik sociální sítě Thefacebook.com, kterou v roce 2002 založil Mark Zuckerberg spolu s Dustinem Moskovitzem, Chrisem Hughesem a Eduardem Saverinem (Krčmář, 2013, online). Tato sociální síť sloužila jako školní ročenka pro studenty, kteří se připojovali pomocí školního e-mailu. Brzy se web rozšířil i na jiné anglické univerzity. V roce 2006 byla sociální síť přejmenována na Facebook.com a byla otevřena široké veřejnosti. Přihlášení bylo umožněné pouze těm uživatelům, kteří byli starší 13 let (Krčmář, 2013, online).

1.2 Světové sociální sítě

V posledních letech zaznamenaly sociální sítě obrovský rozvoj a vzestup. Vznikla celá řada nových sociálních sítí, které se staly oblíbenými po celém světě. Rapidně roste i počet uživatelů, což je způsobené především popularizací mobilních technologií a větší dostupností mobilního internetu. Podle nejrůznějších výzkumů je právě mobilní užívání sociální sítě nejoblíbenější aktivitou při používání chytrého telefonu (Černovský, 2022, online).

Sociální sítě se dají obecně rozdělit do dvou kategorií podle toho, za jakým účelem jsou používány. Jedná se o sociální sítě osobní a profesní. Osobní sociální síť je určena pro sdílení osobních informací a obsahů. Tento typ sociální sítě pak umožňuje sdílet buď všechny informace a není zaměřen na specifický obsah (např. Facebook) nebo může být zaměřen na specifickou obsah (např. fotografie, videa, hudba). Profesní síť je vytvořena především pro komunikaci firem, hledání nových zaměstnanců, sdílení pracovních životopisů atd. Do této kategorie patří např. sociální síť LinkedIn (Černovský, 2022, online). Dále lze sociální sítě rozčlenit podle toho, na jakém principu fungují. V následujících bodech jsou uvedené jednotlivé kategorie a příklady sociálních sítí, které do nich spadají. Jedná se o tyto kategorie:

- profilově založené: Facebook, LinkedIn;
- obsahově založené: YouTube, Instagram, Snapchat;
- virtuální: Second Life;
- micro-blogovací: Twitter;
- komunikační: Facebook Messenger, Whatsapp (Internetem bezpečně, 2018, online).

Níže jsou představeny některé světové sociální sítě, které patří podle výzkumu z roku 2021 k nejoblíbenějším v České republice. Studie ukázala, že nejvíce používanou sociální sítí je YouTube a Facebook, které používá zhruba 89 % české internetové populace starší 15 let. Další oblíbenou sociální sítí je Instagram, který navštěvuje více než polovina (54 %) Čechů. Největší dynamický růst byl zaznamenán u sociálních sítí TikTok (Mediaguru, 2021, online).

Facebook

Facebook patří bezpochybně k nejznámějším světovým sociálním sítím, kterou v roce 2004 založil Mark Zuckerberg. V dnešní době Facebook nabízí svým uživatelům

vytvoření vlastního účtu a profilu, pomocí, kterého mohou komunikovat s ostatními uživateli. Kromě možnosti komunikace s ostatními lidmi, nabízí sociální síť mnoho dalších funkcí jako je např. sdílení fotografií, videí a zveřejňování odkazů na různý obsah. Zveřejněný příspěvek pak může uživatel sdílet veřejně nebo pouze mezi vybranými lidmi. Uživatelé se také mohou stát např. členem tematicky zaměřených skupin. (Nations, 2021, online).

Facebook Messenger

Facebook Messenger je aplikací, která slouží především k bezplatné komunikaci prostřednictvím zpráv, hovorů nebo videohovorů. Konverzaci lze obohatit o nejrůznější emotikony (smajlíky) či Gify (hýbající se obrázky). Aplikace taktéž umožňuje posílání fotografií či videí. Jedna z dalších funkcí je zakládání skupin, což umožňuje hromadnou komunikaci s dalšími uživateli (Kocera, 2014, online).

Instagram

Instagram patří v současné době mezi nepoužívanější sociální sítě na světě. Jedná se o bezplatnou online aplikaci. V prostředí této sociální sítě mohou uživatelé především sdílet fotografie a videa, ke kterým lze napsat krátký popis a použít tzv. *hashtagy* a *geotagy*, které jsou založené na poloze indexování těchto příspěvků, což umožňuje jejich snadné vyhledávání ostatními uživateli. Instagram nabízí možnost úpravy fotek pomocí široké škály editačních funkcí a digitálních filtrů. Přes aplikaci Instagram lze taktéž komunikovat prostřednictvím zpráv, hovorů a videohovorů (Holak, 2022, online).

Jednou z novějších funkcí Instagramu je přidávání fotografií a videí do tzv. *stories* neboli příběhů, které jsou na profilu uživatele dostupné po dobu 24 hodin a po uplynutí této doby zmizí. Uživatel si fotografie přidané do stories může ponechat ve výběru na svém profilu, což umožní vidět tyto fotografie i nadále. (Holak, 2022, online).

YouTube

YouTube je v současnosti největší sociální sítí s video obsahem. Umožňuje svým uživatelům nahrávat, sledovat a sdílet videa, které lze hodnotit a komentovat. Na YouTube se lze setkat s nejrůznějšími videi jako jsou například hudební klipy, video vlogy, vzdělávací videa a tutoriály. Každý si zde zkrátka najde to, co ho baví nebo v čem by se chtěl nadále vzdělávat (Sítě v hrsti, 2022, online).

Snapchat

Snapchat je bezplatná sociální síť určená především pro zaslání fotografií, které se zobrazí jinému uživateli na 1 až 10 sekund, podle toho, jak si sám zvolí. Po uplynutí této doby fotografie zmizí a už ji nelze shlédnout znovu. Vytvořená fotografie se nazývá tzv. „snap“. Uživatelé si mohou v prostředí této sociální sítě i chatovat s jinými uživateli. Zatímco u nás už počet aktivních uživatelů Snapchatu slábne, v USA má stále mnoho příznivců zejména z mladší generace (Sítě v hrsti, 2022, online).

TikTok

TikTok je jedna z nově vytvořených sociálních sítí, která si velmi rychle získala popularitu u mladých lidí nejen ve světě, ale i u nás v České republice. Jedná se o bezplatnou sociální síť, která je určená pro sledování a nahrávání časově krátkých videí, které lze obohatit o různé efekty a následně k nim přidat i krátký popis. Uživatelé do prostředí této sociální sítě nejčastěji zveřejňují taneční a zábavní videa. Svou přízeň si tato síť získala nejen u mladých lidí, ale i v oblasti marketingu firem celého světa (Sítě v hrsti, 2022, online).

LinkedIn

LinkedIn je sociální síť, která pomáhá shromažďovat profesionály mnoha oborů z celého světa. Uživatelé mají možnost založit si profesionální účet, kde se prezentují na základě svého životopisu. Funkce systému nabízí vyhledávat a udržovat kontakty s přáteli, kolegy, spolužáky, zaměstnanci nebo obchodními partnery. Pomocí této sociální sítě lze také vyhledávat pracovní pozice nebo nové zaměstnance, proto se doporučuje uvést co nejvíce relevantních údajů o své osobě, neboť na základě těchto informací může uživatel získat i novou pracovní pozici (Pavlíček, 2010).

Twitter

Twitter je sociální síť, která umožňuje zveřejňovat krátké zprávy tzv. *tweets* mezi uživatelem a jeho sledujícími (odběrateli). Kromě toho si mohou uživatelé zvolit témata, která je zajímají. Tweets se mohou týkat jakýchkoliv témat. Jedinou podmínkou pro psaní zpráv je to, že psaný text nesmí přesáhnout 140 znaků (Britannica, 2022, online).

WhatsApp

WhatsApp je sociální síť, která umožňuje svým uživatelům odesílat zprávy, obrázky či videa. Aplikace je velmi podobná službám textových zpráv, avšak s tím rozdílem, že služby aplikace WhatsApp jsou díky využití internetu bezplatné. Tato sociální síť je velmi oblíbená u všech věkových kategoriích, zejména pak u dospívajících, kteří často využívají skupinové chatování, posílání hlasových zpráv nebo sdílení své polohy (Webwise, 2022, online).

1.3 České sociální sítě

I v České republice vznikla řada sociálních sítí, které však nejsou tak oblíbené a používané jako ty světové. Z důvodu rychlého vzestupu světových sociálních sítí začalo mnoho komunitních projektů v České republice upadat. České sociální sítě se formovaly přes různé obsahové weby, blogovací portály, diskusní fóra nebo komunitní portály (Sítě v hrsti, 2022, online). Mezi nejznámější české sociální sítě patří např. Líbímseti.cz, Lidé.cz, Spolužáci.cz nebo již zaniklý Xchat.cz.

Líbímseti.cz

Líbímseti.cz je česká sociální síť, jehož zakladatelem byl Oldřich Neuberger. První verze projektu byla spuštěna v roce 2002. Tento projekt byl vytvořen za účelem výměny fotografií, díky kterým se mohli uživatelé seznámit. Nahrávání a výměna fotografií mezi uživateli byla okolo roku 2002 možná pouze přes zpoplatněnou SMS, proto bylo cílem Oldřicha Neubergera založit server, kde by výměna fotografií byla bezplatná.

Neuberger se nechal inspirovat u zahraničního serveru Hot Or Not, kterému se Líbímseti.cz jistou dobu podobalo (Ambrož, 2007, online). Ve svém vrcholu dokázala služba Líbímseti.cz vygenerovat až 270 000 uživatelů denně, což je obrovský úspěch. Podle Neubergera tento velký počet zájemců byl především proto, že už tehdy lidé měli potřebu scházet se na nějaké sociální síti. V roce 2008 přišla i do České republiky sociální síť Facebook, kterému však lidé nedávali moc nadějí s uchycením se na českém trhu. Se vzestupem Facebooku poměrně rychle klesala návštěvnost serveru Líbímseti.cz, který postupně upadal. Podle tvůrců bylo důvodem úpadku především to, že byl zaměřen pouze na region oproti např. Facebooku, který je zaměřen globálně (Brejlová, 2012, online). Server Líbímseti.cz funguje dodnes (Brejlová, 2012, online).

Xchat.cz

Xchat.cz byl internetovým komunitním projektem, který vznikl v druhé polovině devadesátých let. Zakladateli a tvůrci projektu byli studenti Technické univerzity v Liberci. Funkce projektu nabízely uživatelům zejména možnost komunikovat s ostatním uživateli prostřednictvím chatu. Později začaly přibývat i další služby, kterými byly například e-mailová služba Xmail, diskuzní platforma Xforum nebo magazín Express. Uživatelé měli možnost vytvořit si svůj vlastní profil, pod kterým si je mohli ostatní uživatelé vyhledat. Na vytvořený profil měli uživatelé možnost kromě osobních informací umístit i fotografie. Postupem času Xchat nabízel funkci, která měla ověřovat identitu uživatele nebo funkci takzvané modré hvězdičky, což byla zpoplatněná služba, díky které měl uživatel benefity v podobě například lepších možností v chatu (Tomanová, 2021, online).

Lidé.cz

Sociální síť Lidé.cz byla vytvořena v devadesátých letech minulého století ve spolupráci firem Seznam a Pinknet za účelem online komunikace mezi lidmi. Uživatelé si mohli založit svůj profil, pod nímž komunikovali prostřednictvím chatu s ostatními lidmi. Kromě zveřejňování osobních informací a fotografií na svém osobním profilu, mohli uživatelé procházet a známkovat ostatní profily. Součástí profilů byla i tzv. virtuální nástěnka, na kterou si uživatelé mohli vzájemně přidávat obrázky, videa či skladby. Tvůrci sociální síť Lidé.cz neustále vylepšovali a přidávali další funkce. Postupem času měli uživatelé možnost zapojit se i do různých diskusních fór nebo mohli psát tzv. blogy. Web již v současné době není dostupný (Tomanová, 2021, online).

2 Období adolescence

Adolescence je specifickým vývojovým obdobím v celoživotním utváření člověka. Jedná se o tzv. most mezi dětstvím a dospělostí. Slovo adolescence pochází z latinského slovesa *adolescere*, což v překladu znamená dospívat, dorůstat nebo mohutnět. V české terminologii slovo adolescence znamená mládí. Člověk nacházející se v období adolescence se pak nazývá adolescent (Macek, 2003).

Vzhledem k tomu, že je adolescence mnohdy ztotožňována s pojmem dospívání, což je špatně, je potřeba si pojem více specifikovat. Dospívání označuje dvě vývojové fáze, z čehož první je označována jako pubescence, která trvá zhruba od 11 do 14 let. Druhou fází je pak adolescence nastupující ve věku 15 let a končící přibližně ve 20. roku života. Je nutno podotknout, že vývoj člověka je individuální, proto adolescence může nastoupit dříve nebo naopak může trvat o něco déle (Macek, 2003).

Podle E. Eriksona (1999) dochází v tomto období z ontogenetického hlediska především k fyzickému rozvoji a pohlavnímu dozrávání. Kromě biologických změn, dochází i k změnám psychickým, které zahrnují uspokojování a kontrolu pudů (Erikson, 1999). V této fázi vývoje dochází také k důležitému vytváření identity vlastního já (ego-identity). Ke změnám dochází i v oblasti sociální, kdy se dospívající sociálně zařazuje na základě očekávání společnosti. Všechny změny probíhají závisle a do určité míry i souběžně (Krejčířová, Langmajer, 2006).

Vágnerová (2000) uvádí, že v období adolescence lze definovat těmito proměnami:

- V tomto období dochází k prvnímu pohlavnímu styku (může také dojít i k předčasnému početí dítěte).
- Další proměna je v oblasti vzdělávání a profesní přípravy, kdy adolescent ukončuje povinnou školní docházku a nastupuje do zaměstnání.
- Poslední proměna spočívá z právního hlediska v dosažení plnoletosti, která funguje jako jeden ze sociálních mezníků ve společnosti (po dosažení plnoletosti je jedinec plně odpovědný za své jednání).

2.1 Vývoj identity adolescenta

V období adolescence dochází k důležitému vývoji identity. Josselsonová (1980 in Vágnerová, 2000) uvádí, že vývoj identity lze charakterizovat dvěma fázemi. V první fázi dochází k postupné stabilizaci vztahů s rodiči. Adolescent je již vyspělejší a má jiné způsoby chování a zároveň nemá potřebu reagovat protichůdnými názory vůči rodičům.

Jedinec může v tomto období kolísat mezi odmítáním a přijímáním rodiny. Dochází k vytvoření nových pravidel, které přispívají ke zlepšení vztahů mezi rodiči a adolescentem. Druhou fází je psychické osamostatnění, kdy se jedinec separuje od své rodiny. V této fázi dochází k vytvoření jedinečné identity osobnosti. „Taková identita může sloužit jako integrující a regulující mechanismus, který ovlivňuje budoucí směřování i aktuální chování a prožívání jedince“ (Vágnerová, 2000, s. 263). V období adolescence jedinci často experimentují se svou identitou a hledají nejvíce vyhovující variantu. Později už takový postoj není přijatelný, jelikož v dospělosti se od jedince očekávají jiné požadavky (Vágnerová, 2000).

„Mnoho adolescentů přijímá identitu, která vyplývá z kontextu rodinného příběhu, případně jakou jim nabízejí jiní nebo jaká vyplývá ze společenského kontextu“ (Vágnerová, 2000, s. 264). Někteří jedinci v utváření své identity nejsou příliš kreativní a jejich model existence se příliš neliší od ostatních, z čehož vyplývá, že adolescenti mohou tvořit svou identitu na základě nápodoby vzorů, které jim jsou známé a oni sami je považují za přijatelné (Vágnerová, 2000).

Velkou roli v utváření vlastní identity adolescenta hrají partnerské vztahy, kdy se jedinec snaží dosáhnout vztahové intimity mezi ním a jeho partnerem. Intimní vztah vyžaduje míru přizpůsobení se a toleranci vůči ztrátě své nové identity, ovšem toto je možné pouze tehdy, když je identita adolescenta vy zralá a stabilizovaná. Partnerské vztahy v tomto období jsou většinou krátkodobé, jelikož identita adolescenta je ještě nezralá. Intimní vztahy přinášejí adolescentovi nové zkušenosti a prožitky (Vágnerová, 2000). Pro adolescenta je také charakteristická příslušnost ke skupině, se kterou se identifikuje. Adolescenti se v takové skupině cítí bezpečně, a naopak všechno cizí a špatné je u adolescenta bráno jako ohrožující. Identifikace se skupinou je většinou považováno za přechodnou fázi umožňující adolescentovi překonat jeho nejistotu v osamostatňování se a hledání své vlastní identity. Adolescent by se měl postupně od skupiny oddělovat, protože by mohlo dojít k tomu, že by u něj stále přetrvával důraz na skupinovou identitu a vývoj jeho vlastní identity by se zastavil (Vágnerová, 2000).

2.2 Vnímání vlastního těla v období adolescence

V období adolescence se jedinci ve velké míře zaobírají tělesným vzhledem. Vnímání těla neodmyslitelně patří k jejich vývoji adolescentní identity (Říčan 1990 in Vágnerová, 2000). Adolescent většinou posuzuje své tělo podle ideálu krásy, který je stanoven

společností nebo podle ostatních adolescentů. Pokud tělesný vzhled odpovídá ideálu krásy společnosti, může to mít na adolescenta pozitivní vliv, který příznivě ovlivní jeho sebevědomí a zároveň mu dá pocit jistoty, že bude společností přijímán. Jestliže adolescent má některé z tělesných odlišností, může to v něm vyvolat pocity nespravedlnosti, úzkosti a zklamání (Vágnerová, 2000).

Adolescenti, především pak dívky, zvyšují svou péči o své tělo, aby se k ideálu krásy co nejvíce přiblížili. Snaží se například o to, aby jejich postava byla štíhlá. S tím souvisí i to, že nejen dívky, ale chlapci v období adolescence mívají problémy spojené s poruchami příjmu potravy. Idealizované vzory pro adolescenty představují především veřejně známé osoby, kterým se chtějí podobat (Vágnerová, 2000).

V současné době je mnoho adolescentů aktivními uživateli sociálních sítí, které mohou negativně ovlivnit jejich pohled na své tělo. Sociální sítě a další sdělovací prostředky totiž určují, co je ideál krásy a atraktivity. Je nutno zmínit, že ne všechno, co je na sociálních sítích zveřejněno, musí být vždy pravda. V realitě to může být úplně jinak. To samé platí i u fyzické krásy. Adolescenti si toto mnohdy neuvědomí, což může způsobit přehnaný zájem o svůj vzhled (Foitlová, 2022, online).

3 Vybraná rizika sociálních sítí

Sociální sítě mají bezpochybně řadu výhod, díky kterým jsou u samotných uživatelů tak oblíbené a využívané. Za největší výhodu lze považovat například možnost komunikace s lidmi z celého světa. Kromě pozitiv s sebou užívání sociálních sítí nese i značná rizika, kterým může být vystaven jakýkoli uživatel, který se bude chovat neuvážlivě a neobezřetně. Užívání sociálních sítí je založené především na sdělování a sdílení osobních údajů, myšlenek, zážitků apod. Tyto informace z vlastního soukromí může snadno kdokoli zneužít, proto by si člověk měl rozmyslet, co do virtuálního prostředí umístí. Je také potřeba uvědomit si, že cokoli uživatel zveřejní na internet, již nelze vrátit zpět (Internetem bezpečně, 2018, online).

Agresoři v online prostředí

V dnešním digitalizovaném světě se agresorem může stát kdokoli, kdo ovládá ICT (informační a komunikační technologie). Jedinci, kteří ubližují a napadají ostatní v kyberprostoru s cílem někomu uškodit se označují jako agresoři. Jsou to lidé, kteří v online prostředí většinou vystupují pod anonymní nebo falešnou identitou či přezdívkou, aby oběť měla minimální šanci dozvědět se o tom, kdo kybernetické útoky provádí. Agresor tímto způsobem zapříčiní u oběti pocit nejistoty, díky kterému má odvahu zkoušet stále nové někdy i drsnější formy útoku. V dnešní době je možné s využitím vhodné technologie útočníka odhalit. Jsou ale i takové případy, kdy se ani policii nepodaří agresora odhalit (Martínek, 2015).

3.1 Kyberšikana

Kyberšikana je jednou z forem klasické šikany a zároveň patří k novodobějším způsobům zneužití moderních informačních a komunikačních technologií (ICT) s cílem záměrně někomu uškodit nebo ho vyvést z rovnováhy (Martínek, 2015). Termín kyberšikana vznikl spojením slov *kyber* a šikana, přičemž pojem *kyber* vychází ze slovního spojení kyberprostor, což je místo, které představuje virtuální svět, který je tvořen informačními a komunikačními prostředky (Kopecký, Szotkowski, 2015).

Tradiční (školní šikana) a kyberšikana spolu neodmyslitelně souvisí, jelikož mají společné základní rysy a projevy. Kyberšikana mnohdy začíná formou klasické šikany, kdy může docházet, jak k fyzické, tak i psychické agresi. Někdy se mohou projevy prolínat a doplňovat. Příkladem prolínání obou forem šikany, je to, když žák fyzicky

napadne druhého žáka a třetí žák si jako přihlížející nahrává útok na mobilní telefon (Martínek, 2015). Zatímco u tradiční šikany lze předpokládat, kde a kdy k samotnému útoku na dotyčnou osobu dojde, u kyberšikany to bohužel nelze. K útoku může docházet kdykoli a kdekoli ve virtuálním prostředí (Kopecký, Szotkowski, 2015). Kyberšikana má hned několik charakteristických znaků, které popisuje ve své knize Alena Černá (2013). Podle ní se jedná o tyto znaky:

- odehrává se prostřednictvím elektronických médií;
- opakovanost;
- záměrný agresivní akt ze strany agresora;
- mocenská nerovnováha;
- oběť kyberšikany vnímá toto jednání jako nepříjemné a ubližující.

Kyberšikana se může vyskytnout v odlišných formách, které můžeme rozdělit do dvou podoblastí. První oblast zahrnuje jednotlivé projevy a konkrétní způsoby, jakými k agresivními chování dochází. Může to být například krádež nebo zneužití hesla. Druhou oblastí je pak místo, kde ke kyberšikaně dochází, což může být například internet nebo prostředí mobilní telefonu (Černá, 2013). Kromě forem má kyberšikana i několik projevů, kterými ji lze charakterizovat. Černá (2013) píše, že se jedná zejména o tyto projevy:

- vydávání se za někoho jiného (jinak impersonace) a krádež hesla;
- vyloučení a ostrakizace;
- flaming (nepřátelské chování uživatelů na internetu)
- kyberharašení a kybestalking;
- pomlouvání;
- odhalení a podvádění;
- happy slapping.

3.2 Sexting

Sexting je označení pro zasílání textového, fotografického, audio a video obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií (Internetem bezpečně, 2018, online). Samotné slovo *sexting* vychází ze spojení slov sex a textování v angličtině je to tzv. *sex-messaging* neboli česky sextování (Szotkowski, 2020). Sexting je považován za velmi rizikový, a to zejména proto, že může dojít ke zneužití citlivých materiálů potenciálním útočníkem (Kopecký, Szotkowski, 2015). Útočník může na základě získaných citlivých materiálů jako jsou například obnažené fotky či videa, oběť

vydírat, šikanovat nebo ji manipulovat. Pokud dojde ke zveřejnění takového materiálu do prostředí internetu, bývá problém s jejich následným vymazáním, protože může mezi dalšími uživateli kolovat i několik let nebo může být proti oběti dokonce použit až po uplynutí několik let od zveřejnění. Pokud dojde k objevení například obnažené fotky či videa po několika letech, může se oběť potýkat s tím, že ztratí svou prestiž, což může ovlivnit zaměstnání nebo například vztahy s rodinou nebo může být dokonce obětí sexuálních útoků, harašení či kyberšikany (Kopecký, Szotkowski, 2015).

V České republice se případy spojené se sextingem řeší individuálně, jelikož sexting není zákonem definován jako trestná forma jednání, avšak souvisí s některými trestnými činy (Sexting.cz, 2020, online). Pachatel se může na oběti dopouštět následujících trestných činů uvedených v tabulce:

Tabulka 1 – Trestné činy spojené se sextingem

Trestný čin	Paragraf
Omezování svobody	§ 171
Znásilnění	§ 185
Sexuální nátlak	§ 186
Pohlavní zneužití	§ 187
Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	§ 192
Zneužití dítěte k výrobě pornografie	§ 193
Ohrožování výchovy dítěte	§ 201
Nebezpečné pronásledování	§ 354

Zdroj: Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Podle druhu fotografie a způsobu jejího pořízení může být případ považován za pouhý přestupek a někdy může být vyhodnocen dokonce jako trestný čin. Případy mohou být řešeny i občanskoprávní cestou (Kopecký, Szotkowski, 2015).

V České republice se k sextingu vztahuje tzv. právní paradox. Podle zákona mohou mít osoby starší 15 let pohlavní styk, avšak nesmí se při tom fotografovat, natáčet nebo vést deník, jelikož by se mohlo jednat dle § 192 trestního zákoníku, o výrobu a nakládání s dětskou pornografií (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). „Právní restrikce neberou ohled na skutečnou vůli osob, které mají chránit. Nepřiznávají osobám mladším 18 let právo rozhodovat o tom, zda chtějí být pornograficky zobrazeny, dokonce nepřiznávají ani právo, aby se samy zobrazily způsobem, který lze označit jako pornografický“ (Kopecký, Szotkowski, 2015, s. 60).

3.3 Kybergrooming

Kybergrooming nebo také *child grooming* patří mezi nejnebezpečnější rizika sociálních sítí. Lze ho charakterizovat jako psychickou manipulaci dítěte dospělým prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Ve zkratce se jedná o rizikové seznamování v online prostředí. Ke kybergroomingu dochází nejčastěji v prostředí veřejných chatů, internetových seznamek, sociálních sítí nebo např. v inzertních a herních portálech. Cílem pachatelů kybergroomingu je především získat důvěru oběti a na základě toho ji přimět k osobnímu setkání. Na této schůzce pak může dojít například k sexuálnímu zneužití oběti, zneužití dítěte k výrobě dětské pornografie, fyzickému mučení, zneužití pro dětskou prostituci apod. (Kopecký, Szotkowski, 2015).

Oběťmi kybergroomingu jsou zpravidla děti a mládež, nejčastěji ve věkovém rozmezí od 11 do 17 let. Lamb a Brown (2006 in Kopecký, Szotkowski, 2015) vysvětlují, že výskyt kybergroomingu konkrétně u dětí a mládeže je zejména proto, že v tomto vývojovém období nemají ještě plně rozvinuté sociální dovednosti a dostatek zkušeností. Z těchto důvodů jsou více náchylnější k manipulaci. Toto potvrzují i různé výzkumy zabývající se touto problematikou. Kopecký a Szotkowski (2015) popisují nejčastější oběti, mezi které patří:

- děti s nízkou sebeúctou nebo nedostatkem sebedůvěry (tyto oběti lze snadněji citově či fyzicky izolovat);
- děti s emocionálními problémy, oběti v nouzi (často hledají náhradu za své rodiče a potřebují pomocnou ruku);
- děti naivní a přehnaně důvěřivé (jsou ochotnější zapojit se do online konverzace s neznámými lidmi, obtížněji rozpoznávají rizikovou komunikaci);
- adolescenti/ teenageři (zajímá je lidská sexualita, jsou ochotni o ní hovořit) (Kopecký, Szotkowski, 2015).

Nelze opomenout ani charakteristiku útočnicka, který se snaží v kyberprostoru najít osobu, kterou postupně manipuluje, získává si její důvěru a postupem času ji přinutí k osobní schůzce, kde ji může i sexuálně zneužít (Burdová, Traxler, 2015). Útočníci jiným označením kybergroomerů či predátorů tvoří heterogenní skupinu, která zahrnuje uživatele jak s nízkým, tak i vysokým statutem ve společnosti. Ve většině případů jsou predátory muži, kteří jsou mnohdy svobodní a rozvedení muži. Není to však podmínkou, jelikož existují i případy, ve kterých měl pachatel vlastní rodinu a děti. Útočníkem může být i člověk, který má problém s navazováním vztahů mezi svými vrstevníky, proto si

jako oběť vybírá děti, které jsou snadněji přístupnější. Často je útočník blízkým člověkem rodiny oběti (E-bezpečí, 2021, online). Dle různých výzkumů jsou útočníky ve větší míře lidé, kteří nebyli nikdy předtím trestáni. Někdy se mohou kybergroomery stát i osoby opakovaně trestané (Kopecký, Szotkowski, 2015).

U velkého množství pachatelů byl diagnostikován patologický zájem o děti. Maximálně 10 % z pachatelů trpí pedofilní deviací s orientací na děti předpubertálního věku, avšak je nutno podotknout, že ne všichni musí nutně dětem ubližovat. Zbytek pachatelů tvoří heterogenní skupinu, která zahrnuje např. hebefily, efebofily, sadisty, jedince trpící asociální poruchou osobnosti, inflantilismem nebo různými sexuálními agresemi či exhibicionismem (E-bezpečí, 2021, online).

Kybergrooming má hned několik etap. Kopecký a Szotkowski (2015) popisují, že proces manipulace prochází čtyřmi etapami, avšak ne všechny musejí nutně proběhnout. Jedná se o následující fáze:

1. **Příprava kontaktu:** jedná se o první etapu, ve které útočník navazuje kontakt s vytipovanou obětí. Útočník velmi často komunikuje přes falešně vytvořený profil, prostřednictvím kterého se může vydávat i za dítě nebo falešnou autoritu např. za pracovníka nějaké firmy či významné instituce. Útočník o sobě zveřejní falešné osobní údaje jako je např. věk, jméno, příjmení nebo si umístí na svůj profil svou falešnou fotografii. Identita útočníka může mít dvě podoby: statickou a dynamickou. V případě statické identity si útočník vytvoří jednu falešnou identitu, prostřednictvím, které po celou dobu komunikuje a oslovuje oběti. V případě druhé dynamické identity si útočník svou identitu upravuje dle potřeby. Může si přizpůsobovat údaje tak, aby byl pro oběť co nejvíce zajímavým.
2. **Kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu:** v této fázi se útočník snaží o budování a prohlubování virtuálního vztahu s obětí.
 - efekt zrcadlení neboli *mirroring*: toto označení by se dalo vysvětlit jako zrcadlení pocitů a chování oběti. Pokud se např. oběť cítí smutná a něco ji trápí, útočník může zareagovat tak, že bude předstírat stejné problémy a bude oběti tvrdit, že ji plně chápe. Na základě efektu zrcadlení útočník navozuje u oběti pocit přátelství, při kterém dochází k budování důvěry a překonání strachu z komunikace s neznámou osobou;

- snaha získat co nejvíce osobních informací o oběti: útočník se snaží zjistit velmi konkrétní informace o oběti jako např. jakou školu oběť navštěvuje nebo jaké má zájmy apod.;
- profilování obětí: útočníci si velmi často sestavují obecný profil oběti ze získaných osobních údajů od oběti nebo z informací, které našli vyhledáváním na internetu;
- vábení a uplácení oběti: útočník velmi často k navázání co nejužšího vztahu využívá nejrůznějších úplatku „dárečků“, kterými mohou být např. peníze, kredit do mobilního telefonu, kupování moderní techniky (mobilní telefony), počítačové hry, oblečení atd. Tyto dárečky mohou pomoci útočnickovi získat např. telefonní číslo nebo adresu oběti, na kterou pošle úplatek;
- snižování zábran a mládeže zaváděním sexuálního obsahu do konverzace: cílem tohoto jednání je snížit sexuální zábrany u dětí a mládeže v oblasti sexuality. Útočník může nejprve hovořit s obětí o lidské sexualitě nebo o sexualitě rodičů. Poté může útočník oběti posílat i různé erotické či pornografické materiály. Tímto jednáním chce útočník docílit toho, aby mu oběť zaslala fotografii či video, na kterém bude obnažená. Pokud útočník získá tento citlivý materiál od oběti, může ji na základě toho vyhrožovat či vydírat;
- snahy o izolaci od okolí: v této fázi se útočník snaží získat plnou důvěru oběti, která se útočnickovi jako neznámému člověku svěřuje se svými problémy. Postupně se pro oběť stává útočník nezastupitelným kamarádem a jediným, kdo má pro ni pochopení. Nejprve se oběť útočnickovi svěřuje dobrovolně, později pak z donucení, kdy dochází k citovému vydírání ze strany útočnicka, který může oběti vyhrožovat tím, že sdělí rodičům vše, s čím se mu předtím svěřila.

3. **Příprava na osobní schůzku:** v této fázi útočník plánuje osobní schůzku s obětí.

- technika překonávání věkového rozdílu mezi útočnickem a obětí: mnoho případů, které se již staly, ukazují, že útočník využívá specifické techniky k tomu, aby překonal věkový rozdíl mezi ním a obětí. Vzhledem k tomu, že se útočník mnohdy vydává za nezletilého, je

potřeba oběť nějakým způsobem připravit na osobní schůzku. Útočník si může vymyslet, že ji na osobní schůzce vyzvedne starší osoba např. tatínek nebo sourozenec, avšak pod touto vymyšlenou identitou bude právě útočník;

- vyhrožování a vydírání oběti: když už má útočník dostatek informací o oběti, může ji pokusit pozvat na osobní schůzku. Pokud nastane situace, kdy oběť začne schůzku odmítat, může útočník začít oběti vyhrožovat nebo vydírat například tím, že rozešle získané obnažené fotografie jejím kamarádům.

4. **Osobní schůzku:** poslední fází je samotná osobní schůzka útočníka a oběti.

- pokračující manipulace: první osobní schůzka může být zcela nevinná, kdy nemusí dojít k žádnému sexuálnímu násilí či jinému zneužití ze strany útočníka. Útočník pokračuje v manipulaci nezletilého dítěte a snaží se navázat hlubší vztah s obětí. Mnohdy má útočník pro oběť připravený dárek, což má oběť přesvědčit o tom, že je útočník neškodný;
- útok na oběť: nejhorší možné zakončení osobní schůzky je útok na oběť. Útok může mít podobu sexuálního či fyzického napadení. V obou případech to má pro oběť nedozírné následky, a to jak v oblasti fyzické, tak i psychické. Tímto jednáním však schůzky nemusí skončit. Útočník může oběť donutit k opakovaným schůzkám, kde bude docházet k dalšímu násilí.

V České republice v kontextu problematiky kybergroomingu vznikl dokumentární film s názvem *V síti*, který měl svou premiéru v roce 2020. Tento film měl za cíl upozornit především na tzv. online predátory, které se snaží zneužít nezletilé děti a mladistvé na internetu. Hlavní roli zde měly 3 herečky, kterým byly vytvořeny profily na sociálních sítích, přes které komunikovaly se samotnými predátory. Herečky předstíraly věk nezletilého dítěte a snažily se napodobit jejich chování. Průběh komunikace byl po celou dobu natáčen, proto byly získané záběry velmi autentické a lze na nich lépe popsat chování predátorů k nezletilým dětem. Dokument odhalil celkem 2458 sexuálních predátorů (*V síti*, 2021, online).

Co se legislativy týče, v České republice není žádný zákon, který byl stanovoval kybergrooming jako trestný čin. Pod kybergrooming mohou být zahrnuty trestné činy, které s tímto rizikem úzce souvisí. Jedná se o trestné činy uvedené v následující tabulce:

Tabulka 2 – Trestné činy spojené s kybergroomingem

Trestný čin	Paragraf
Obchodování s lidmi	§ 168
Omezování osobní svobody	§ 171
Vydírání	§ 175
Pohlavní zneužívání	§ 187
Ohrožování výchovy dítěte	§ 201
Podvod	§ 209
Nebezpečné vyhrožování	§ 353
Nebezpečné pronásledování	§ 354

Zdroj: Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

3.4 Kyberstalking

Nejprve je třeba charakterizovat, co znamená pojem *stalking*. Jedná se o nevhodné chování, které se projevuje tím, že se pronásledovatel anglickým označením *stalker* zaměří na určitého člověka, kterého dlouhodobě pronásleduje a obtěžuje. Kyberstalking je označení pro pronásledování v kyberprostoru a lze ho považovat za opětovné, systematické, dlouhodobé obtěžování prostřednictvím SMS, telefonu, e-mailu, chatu nebo sociálních sítí. Pronásledovatelem může být osoba, která je oběti známá, ale může se jednat i o člověka, kterého oběť nikdy předtím neviděla. Často se pronásledovatelem stává např. bývalý partner, kamarád či milenec. Stalking je mnohdy důsledkem nenávisti, pomsty nebo chorobné náklonnosti k oběti. Pronásledovatel svou oběť psychicky a někdy i fyzicky terorizuje. Motivem pro pachatele je především to, aby si udržel kontrolu a moc nad obětí (Státní zdravotní ústav, 2022, online).

Stalker může svou oběť dlouho pronásledovat. V počátku nemusí být na první pohled patrné, že se jedná o patologické pronásledování. Z tohoto důvodu většinou oběť poskytne stalkerovi osobní informace, kterých pak může zneužít proti oběti. Při stalkingu hrozí ztráta soukromí, osobních údajů a pocitu bezpečí, což je z psychologického hlediska nejhorším faktorem, jelikož pocit bezpečí patří mezi základní lidské potřeby. U dítěte a u mladistvého může ztráta pocitu bezpečí vést k celkovému selhávání, nejistotě a strachu. (Burdová, Traxler, 2014, 2022). V České republice je stalking od 1. 1. 2010 trestným činem a je kvalifikován v § 354 jako nebezpečné pronásledování (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

3.5 Vliv sociálních sítí na body image

Nejprve je potřeba objasnit, co znamená anglické označení *body image*. V překladu do českého jazyka se tento pojem překládá jako tělesný vzhled. Tělo je neodmyslitelnou součástí naší osobnosti. Vypovídá např. o rase, pohlaví, věku nebo i zdravotním stavu daného jedince. Z historického hlediska se pohled na tělo měnil. Zatímco u mužů bylo už od dávných dob ideál atraktivity robustné a svalnaté tělo, u žen se tento ideál v průběhu let měnil. Dříve byly symbolem ženské krásy robustnější tvary, dnes je za ideál atraktivity považováno štíhlé a vysportované tělo (Fischer, Slavomil, 2014).

Podle definice Grogan (2000) je body image způsob, jakým člověk přemýšlí o svém těle, jak ho vnímá a cítí.

Definice zahrnuje všechny prvky pojmu body image, které jako první popsal Paul Schilder. Jedná se o tyto prvky:

- odhad velikosti těla (percepce);
- hodnocení přitažlivosti těla (úvaha);
- emoce spojené s tvarem a velikostí postavy (pocity).

P. Schilder jako první zkoumal prožívání těla ve spojitosti psychologie a sociologie. Napsal knihu s názvem Představa a vzhled lidského těla, ve které popisoval, že vnímání obrazu těla není kognitivní konstrukce, ale odraz postojů člověka k ostatním lidem a interakci s nimi (Grogan, 2000). Schilder (1996 in Grogan, 2000) definoval body image jako obraz vlastního těla, který si vytváříme v mysli, tzn. způsob, jakým se tělo jeví nám samým.

V dnešní společnosti se přikládá vztahu k tělu vysoká důležitost. Často společnost hodnotí člověka podle toho, jak on sám vnímá a chápe svoje tělo. S tím pak souvisí spokojenost či nespokojenost s vlastním tělem (Fischer, Škoda, 2014). S. Grogan (2000) uvádí, že to, jak člověk vnímá vlastní tělo, je do jisté míry určeno sociální zkušeností.

Velkou roli v oblasti vnímání a hodnocení těla hrají média, která často určují ideál krásy (Grogan, 2000). To samé platí pro sociální sítě, na kterých se uživatelé mnohdy snaží prezentovat, v co nejlepším světle. K tomu jim napomáhají různé filtry a aplikace, kterými lze upravovat a zdokonalovat fotografie obličeje nebo celého těla. V důsledku těchto úprav jsou pak na sociálních sítích zobrazovány příliš dokonalé a nereálné proporce fyzické krásy (Foitlová, 2022, online). J. M. Emanuele, PhD, vrchní ředitelka Child Mind Institute uvádí, že používání těchto filtrů negativně ovlivňuje postoj uživatelů k vlastnímu tělu (Heger, 2020, online).

4 Prevence výskytu rizik sociálních sítí

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, sociální sítě s sebou nesou řadu rizik, proto je důležité zaměřit se na prevenci, prostřednictvím které se může daným rizikům předejít či zmírnit jejich dopady. V první řadě se jedná o projekt E-bezpečí, což je certifikovaný projekt primární prevence. Dalšími projekty jsou např. Linka bezpečí, Národní centrum bezpečnějšího internetu a projekt s názvem Seznam se bezpečně.

4.1 Projekt E-bezpečí

Projekt E-bezpečí je certifikovaný projekt primární prevence, který se zaměřuje na prevenci, vzdělávání, intervenci a osvětu spojenou s rizikovým chováním na internetu a souvisejícími fenomény. Specializuje se zejména na témata jako jsou kyberšikana, sexting, kybergrooming, kyberstalking, online závislosti a mnoho dalších. Projekt se věnuje nejen těmto problémům, ale například i pozitivním využitím IT ve vzdělání a běžném životě. Na realizaci projektu se podílí Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého společně s dalšími organizacemi (E-bezpečí, 2022, online).

Projekt E-bezpečí se snaží oslovit co nejvíce lidí, proto pracují s nejrůznějšími cílovými skupinami, mezi které patří žáci a studenti (od 1. stupně na ZŠ), učitelé, preventisté sociálně patologických jevů, metodici prevence, policie (městská policie, Policie ČR), manažeři prevence kriminality, vychovatelé, pracovníci OSPOD a v neposlední řadě také rodiče. Hlavním východiskem projektu jsou terénní práce, přednášková činnost, pořádání preventivních vzdělávacích akcí apod. Přednášky a besedy jsou vytvořeny multimediálně, což znamená, že přednášející využívají prezentace či videoukázky. Pro lepší pochopení dané problematiky jsou přednášky založeny na modelových situacích a skutečných kauzách (E-bezpečí, 2022, online).

Projekt E-bezpečí se jako součást Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci podílí na vědě a výzkumu. Od roku 2010 realizuje výzkumná šetření zaměřující se na rizika virtuální komunikace, především pak na rizika spojená s užíváním sociálních sítí, online bezpečnost, rizikové chování online agresorů, odhalování pachatelů trestné činnosti atd. Ve spolupráci s komerčními partnery jako je společnost O2 Czech Republic, Seznam.cz a Google se projekt E-bezpečí podílí na tzv. aplikovaném výzkumu a vývoji, díky němuž vzniklo

mnoho studií s celorepublikovým dosahem. Výsledky výzkumů byly následně integrovány do české legislativy jako součást strategických dokumentů ministerstev, judikátů, metodických doporučení a pokynů (E-bezpečí, 2022, online).

4.2 Linka bezpečí

Linka bezpečí poskytuje krizovou intervenci a poradenství prostřednictvím telefonu, chatu a e-mailu klientům z celé České republiky. Pomáhá při řešení náročných životních situací, každodenních starostí a problémů (Linka bezpečí, 2022, online). Linka bezpečí komunikuje se svými klienty především prostřednictvím telefonních hovorů, přičemž osoby mladší 18 let nebo studenti do 26 let mohou s pracovníky Linky bezpečí komunikovat zcela bezplatně. Dále je možné s pracovníky komunikovat přes e-mailovou poradnu, chatu nebo rodičovskou linku, která je určena rodičům, prarodičům a dalším rodinným příslušníkům, pedagogům apod. Rodičovská linka je zpoplatněná (Kožíšek, Písecký, 2016).

V rámci prevence rizikového chování na internetu a sociálních sítí vytváří Linka bezpečí tematická videa na YouTube, kde se snaží informovat například o kyberšikaně, zneužití intimních fotografií nebo o rizikovém seznamování v online prostředí (Linka bezpečí, 2022, online).

Linka bezpečí je akreditována v rámci systému sociálně právní ochrany dětí v České republice a zároveň je členem celosvětové asociace dětských linek důvěry Child Helpline International (CHI). Spolupracuje s celou řadou odborných institucí a organizací, mezi které patří i již zmiňovaný projekt E-bezpečí realizovaný Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (Linka bezpečí, 2022, online).

4.3 Národní centrum bezpečnějšího internetu

Národní centrum bezpečnějšího internetu neboli NCBI je neziskové nevládní sdružení, které se snaží přispívat k bezpečnějšímu užívání internetu a moderních informačních a komunikačních technologií. Dále také pomáhá předcházet a snižovat možná sociální rizika spojená s užíváním internetu a působí proti šíření ilegálního, zejména pedofilního a extremistického obsahu na internetu. Mezi cílové skupiny, které se snaží oslovit, patří děti, rodiče, prarodiče, sociální pracovníci, odborníci pro práci s mládeží a veřejnost (Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2022, online).

NCBI realizuje ve spolupráci se svými partnery řadu projektů na lokální i mezinárodní úrovni. Na lokální úrovni byl ve spolupráci s Magistrátem hl. m. Prahy a městskými částmi vytvořen projekt s názvem Praha bezpečně online. Tento projekt byl vytvořen za účelem vzdělávání a osvěty v oblasti bezpečnějšího užívání online technologií. Další projekt, který byl vytvořen v lokální úrovni, nese název Bezpečně online. V rámci tohoto projektu jsou vytvářeny metodika, výukové materiály, videa a mnoho dalších užitečných materiálů určeným dětem, mládeži, rodičům a učitelům. Na mezinárodní úrovni byl vytvořen projekt eSafety Label+, který je iniciován Evropskou komisí. Jedná se o projekt podporující zvýšení bezpečnosti školního IT prostředí (Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2022, online).

4.4 Další projekty zabývající se prevencí

Seznam se bezpečně

Projekt s názvem Seznam se bezpečně vznikl původně jako doplňková aktivita české sociální sítě Lidé.cz, u které se vyskytovaly jevy ohrožující její uživatele. Cílem projektu je především informovat uživatele internetu a sociálních sítí o možných rizicích v oblasti seznamování a komunikace s neznámými lidmi. Dalším cílem je zavádění získaných poznatků o dané problematice do internetových služeb. Tyto poznatky mají motivovat společnost Seznam.cz pro vytváření svých služeb tak, aby byla pro uživatele bezpečná. (Kožíšek, Písecký, 2016).

V roce 2009 byl společností Seznam.cz natočen dokumentární film o rizicích vyskytující se na internetu a sociálních sítích. Film byl poslán na české sociální sítě Lidé.cz a Spolužáci.cz. Společně s filmem byla založena i poradna, která byla do prvního týdne zahrnuta příběhy uživatelů, které měli s riziky osobní zkušenosti. Film byl později využit i ve školním prostředí jako doporučená učební pomůcka. Tento dokument byl podporován i Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. V roce 2012 vznikl film s názvem Seznam se bezpečně 2, což bylo pokračování již zmíněného dokumentu. Druhý díl dokumentu se věnoval tématům jako jsou prostituce, seznamování a sociálnímu inženýrství. Byl určen především dětem a mládeži. V roce 2015 vznikl třetí díl dokumentárního filmu, který byl vytvořen zejména pro rodiče. V tomto filmu byly popsány skutečné případy pojednávající o skautských vedoucích, kteří prostřednictvím internetu a sociálních sítí zneužili 39 dětí (Kožíšek, Písecký, 2016).

Postupem času začal projekt spolupracovat např. s Policií ČR, Linkou bezpečí a také projektem E-bezpečí, který byl již zmíněn. Projekt Seznam se bezpečně získal ocenění Zlatý záchranářský kříž od prezidenta České republiky Miloše Zemana za výjimečný nebo kreativní počin v osvětě a vzdělávání (Kožíšek, Písecký, 2016).

Internetem bezpečně

Jedná se o projekt, jejímž zakladatelem je Roman Kohout, který je příslušníkem Policie ČR, kde se specializuje na kybernetickou trestnou činnost. Poté se také začal věnovat preventivní činnosti na základních a středních školách v Karlovarském kraji. Projekt s názvem Internetem bezpečně se snaží prostřednictvím svých webových stránek informovat veřejnost o tom, s jakými riziky a hrozbami se mohou v internetovém prostředí setkat. Projekt se zaměřuje především na děti, mládež a rodiče. Další cílovou skupinou jsou handicapovaní, pedagogové, specialisté v oblasti prevence, zaměstnanci OSPOD, pracovníci bezpečnostních složek apod. (Internetem bezpečně, 2018, online).

Projekt pořádá také velmi různorodé vzdělávací akce, které se zaměřují především na prevenci před výskytem rizik a zároveň se snaží snížit množství protiprávního jednání páchané v kyberprostoru. Na vzdělávacích akcích jsou využívány různé výukové metody, trendy, interaktivní přístupy a praktické ukázky kybernetických hrozeb společně s návody, jak se chránit. V rámci prevence projekt vytváří i svá vlastní preventivní a naučná videa na sociální síti YouTube (Internetem bezpečně, 2018, online).

Bezpečný internet

Projekt Bezpečný internet vznikl za účelem toho, aby upozornil na rizika spojená s používáním internetu a zároveň ukázal způsoby, jak se před nimi chránit. Tento projekt se snaží oslovit různé cílové skupiny, kterým pomáhá vytvářet si správné návyky internetové bezpečnosti. Cílem projektu je poskytovat rady, návody a zkušenosti provozovatelů nejnavštěvovanějších internetových služeb. Projekt se snaží především posílit celkové povědomí o rizicích a vzdělávat české uživatele v této problematice (Kožíšek, Písecký, 2016).

4.5 Zásady bezpečného užívání internetu a sociálních sítí

V dnešní době již existuje celá řada pravidel a zásad, jak bychom se měli na internetu a sociálních sítích chovat, abychom předcházeli rizikům, se kterými se můžeme setkat, pokud nebudeme dodržovat základní pravidla bezpečnosti při jejich používání. Eva Burdová a Jan Traxler (2014) v příručce s názvem *Bezpečně na internetu* uvádí základní pravidla o bezpečném užívání internetu, které jsou určeny především rodičům a jejich dětem. Pravidla zní následovně:

- vždy používej IT techniku k předem stanovenému cíli;
- nevěnuj virtuálnímu světu nadbytek svého volného času, využij čas efektivně;
- chovej se tak, abys svými činy neubližoval jinému a zároveň se sám chránil před možným nebezpečím;
- používej techniku, které rozumíš a nesnaž se zbytečně jen „zkoušet“, zda se ti něco podaří;
- instaluj jen předem ověřené a známé programy. Neotvírej soubory, které neznáš nebo které ti přišly v nevyžádané e-mailové poště;
- používej kvalitně zabezpečený počítač, notebook, telefon;
- pamatuj, že silné heslo by mělo obsahovat velké písmeno, malé písmeno, číslici a nestandardní znak. Délka by měla být alespoň 8 znaků.
- měj na paměti, že heslo není jediný způsob zabezpečení dat. Používej šifrování k ukládání dat a komunikaci, používej certifikaci;
- nezapomínej na veškeré aktualizace operačního systému, který používáš;
- měj nainstalované vhodné programy, které chrání tvé bezpečí a chrání tvé zařízení před útočníkem;
- nedůvěřuj všem informacím, které na internetu nalezneš – nejsou vždy pravdivé;
- nešíř informace, které nejsou pravdivé a jejich pravdivost nemá ověřenou;
- udržuj svá hesla v naprosté tajnosti a nikdy je nikomu nesděluj;
- komunikuj ve virtuálním světě jen s tím, s kým chceš ty sám. Neodpovídej na nezačatou komunikaci s člověkem, kterého bezpečně neznáš;
- neboj se nevhodnou komunikaci ukončit a říct jasné NE;
- za žádných okolností nikomu nesděluj žádné osobní informace (jméno, příjmení, bydliště, školu, datum narození, rodné číslo, telefonní číslo, heslo, PIN apod.);
- nikdy nikomu neposílej svoji intimní fotografii nebo video;

- nepoužívej webovou kameru s neznámou osobou, která si může tvé záběry ukládat a následně je zneužít;
- uvědom si, že informace, které máš o sobě vyplněné v profilech na sociálních sítích, jsou de facto přístupné všem. Útočník je vždy o krok napřed před postupným zabezpečováním (Burdová, Traxler, 2014).

Portál KYBEZ, který se zabývá kybernetickou bezpečností zveřejnilo na svých webových stránkách 10 pravidel pro bezpečné surfování na internetu. Jedná se o tyto pravidla:

1. Používejte silná hesla (čím delší, tím lepší);
2. Používejte rozdílná hesla pro rozdílné sociální sítě;
3. Nastavte si bezpečnostní otázky pro autentizaci;
4. Pokud máte sociální sítě na svém mobilu, ujistěte se, že vašemu zařízení bude dopřána stejná ochrana;
5. Buďte opatrní při schválení přátelství. Jestliže člověka neznáte, žádost nepřijímejte;
6. Dávejte pozor, na co klikáte. Přestože příspěvek sdílí váš kamarád, účet není těžké hacknout. Klíčový zde bude jazyk nebo obsah;
7. Udržujte soukromí. Nesdílejte osobní informace, pozor dejte na adresy, platební data nebo telefonní čísla. Čím více sdílíte, tím více je jednodušší vaši identitu ukrást;
8. Buďte obeznámeni se zásadami ochrany osobních údajů na vašich sociálních sítích;
9. Chraňte svůj počítač pomocí instalace antiviru. Také se ujistěte, že vše má nejnovější aktualizace;
10. Nezapomeňte se pokaždé odhlásit (Chvalčovská, 2020, online).

5 Výzkumné šetření zaměřené na výskyt rizik sociálních sítí u adolescentů

Poslední pátá kapitola se zaměřuje na výzkumné šetření, které bylo provedeno kvantitativní metodou za účelem zjištění výskytu rizik spojenými s užíváním sociálních sítí u adolescentů. Výzkumné šetření se opírá o poznatky z již provedených výzkumů v oblasti dané problematiky.

5.1 Výzkumný problém, cíl a hypotézy

Výzkumným problémem jsou rizika spojená s užíváním sociálních sítí. Cílem výzkumného šetření je zjistit výskyt vybraných rizik ve spojitosti s užíváním sociálních sítí u adolescentů. Stanovený cíl ověřují poznatky z odborně provedených výzkumů, ve kterých byla zkoumána jednotlivá rizika ve spojitosti s obdobím adolescence. Na základě těchto studií bylo stanoveno 5 hypotéz, které zní:

- **Hypotéza č. 1:** Více než polovina respondentů začala používat sociální sítě i přesto, že nesplňovala minimální věkový limit (13 let) pro jejich používání.
- **Hypotéza č. 2:** Nejméně pětina dotázaných potvrzuje, že byla na osobní schůzce s člověkem, kterého znali pouze ze sociálních sítí.
- **Hypotéza č. 3:** Sexting ve formě rozesílání svých vlastních intimních fotografií provozují respondenti častěji než formou videí.
- **Hypotéza č. 4:** Nejméně čtvrtina adolescentů byla alespoň jednou obětí kyberšikany.
- **Hypotéza č. 5:** Nejméně polovina respondentů uvádí, že sociální sítě negativně ovlivnily jejich postoj k vlastnímu tělu.

H1: Více než polovina respondentů začala používat sociální sítě i přesto, že nesplňovali minimální věkový limit (13 let) pro jejich používání.

První hypotéza vychází z výzkumu s názvem České děti v kybersvětě, který byl zrealizován v roce 2019 Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci se společností O2 Czech Republic. V tomto výzkumu se odborníci zabývali různými riziky a problémy vyskytujícími se na internetu a sociálních sítích. Jedním se zkoumaných problémů bylo i to, že si respondenti zakládají účty na sociálních sítích i přesto, že nesplňují minimální

věkový limit (13 let) pro jejich používání. Bylo zjištěno, že více než polovina respondentů mladších 13 let (51,75 %) si založila účet na sociální síť i přesto, že nesplňovali minimální věkový limit, který je hlavní podmínkou pro zakládání účtů na sociálních sítích (E-bezpečí, 2019, online).

H2: Nejméně pětina dotázaných potvrzuje, že byla někdy na osobní schůzce s člověkem, kterého znali pouze ze sociálních sítí.

Hypotéza vychází z výzkumu, který se týkal rizikového seznamování na sociálních sítích. Výzkum provedlo již zmíněné Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v roce 2017. Z výzkumu vyplývá, že více než čtvrtina respondentů dostala nabídku na osobní schůzku od člověka, kterého znali pouze ze sociálních sítí. Na sjednanou schůzku pak dorazilo 20,48 % respondentů (E-bezpečí, 2017, online).

H3: Sexting ve formě rozesílání svých vlastních intimních fotografií provozují respondenti častěji než formou videí.

Třetí hypotéza opět vychází z výzkumů Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ve výzkumu byla pozornost věnována sextingu. Mimo jiné bylo zjištěno, že dotázaní provozují sexting častěji formou odesílání intimních fotografií (15,37 %) než formou videí (6 %) (E-bezpečí, 2017, online).

H4: Nejméně čtvrtina adolescentů byla alespoň jednou obětí kyberšikany.

Čtvrtá hypotéza vychází taktéž z výzkumu provedeného Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Jednalo se o výzkum, který byl proveden v roce 2014 a zaměřoval se na rizikové chování v prostředí internetu. Jedním ze zkoumaných rizik byla i kyberšikana. Bylo zjištěno, že více jak polovina (50,9 %) oslovených respondentů byla alespoň jednou obětí kyberšikany (E-bezpečí, 2014, online).

H5: Nejméně polovina respondentů uvádí, že sociální sítě negativně ovlivnily jejich postoj k vlastnímu tělu.

Pátá a zároveň poslední hypotéza byla inspirovaná zahraničním výzkumem, ve kterém byla zkoumána spojitost mezi sociálními sítěmi a jejich negativním vlivem na sebepojetí u studentů vysokých škol. Výsledky ukázaly, že více než polovina respondentů (87 % žen, 65 % mužů) uvedlo, že sociální sítě negativně ovlivnily jejich postoj k vlastnímu tělu (King University, 2019, online).

5.2 Metody výzkumného šetření a sběr dat

Výzkumné šetření bylo provedeno pomocí kvantitativní techniky dotazníku. Dotazník se skládal z devíti uzavřených otázek, kdy si respondenti mohli vybírat z několika možností, přičemž bylo vždy možné vybrat pouze 1 z nabízených odpovědí. První a druhá otázka zjišťovala osobní údaje o respondentech a zbylých sedm otázek se soustředilo na vybraná rizika sociálních sítí.

Dotazník měl elektronickou podobu a byl zcela anonymní. Umístěn byl do prostředí sociálních sítí Facebook a Instagram. Podmínkami pro vyplnění dotazníku bylo věkové rozmezí od 15 do 20 let a používání sociálních sítí. Sběr potřebných dat k výzkumnému šetření probíhal během měsíce dubna 2022.

5.3 Výsledky výzkumného šetření

Výsledky výzkumného šetření jsou zpracovány do jednotlivých tabulek, které jsou srovnané podle pořadí otázek uvedených v dotazníku. Dotazník vyplnilo celkem 217 respondentů, přičemž 13 z nich muselo být po vyhodnocení vyřazeno z důvodu nesplňující podmínky věkového rozmezí od 15 do 20 let. Celkový počet po vyřazení nevyhovujících dotazníků činil 204 respondentů.

- **Otázka č. 1: Uved' své pohlaví:**

Tabulka 3 – Pohlaví respondentů

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Žena	119	58,30 %

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Muž	85	41,70 %
Celkem	204	100 %

Do celkového vyhodnocení výzkumného šetření bylo zahrnuto 204 respondentů, z nichž bylo 119 žen (58,3 %) a 85 mužů (41,7 %).

- **Otázka č. 2: Kolik je ti let?**

Tabulka 4 – Věk respondentů

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
15 let	13	6,37 %
16 let	22	10,78 %
17 let	98	48,04 %
18 let	27	13,24 %
19 let	8	3,92 %
20 let	36	17,65 %
Celkem	204	100 %

Druhá otázka ověřovala, zda jsou respondenti v adolescentním věku tzn. ve věkovém rozmezí od 15 do 20 let. Největší výzkumný soubor tvořili adolescenti ve věku 17 let (48,04 %) a 20 let (17,65 %). Nejméně pak bylo respondentů ve věku 19 let (3,92 %) a 15 let (6,37 %).

- **Otázka č. 3: Založil/a sis někdy účet na nějakou ze sociálních sítí i přesto, že jsi nesplňoval/a minimální věkovou hranici (13 let) pro její používání?**

Tabulka 5 – Porušování pravidel při zakládání účtu

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ano	146	71,57 %
Ne	58	28,43 %
Celkem	204	100 %

Třetí otázka zjišťovala, zda si respondenti založili účet na některou ze sociálních sítí i přesto, že nesplňovali minimální věk pro její používání. Pro založení účtu na většině

sociálních sítí, musí být uživateli nejméně 13 let. Z tabulky je patrné, že více než polovina respondentů (71,57 %) si založila účet na některé sociální síti i přesto, že nedosahovali minimálního věku 13 let, čímž porušili stanovené podmínky pro zakládání účtu. Zbytek respondentů (28,43 %) uvedlo, že si založilo účet až poté, co dosáhli 13 let.

Touto otázkou došlo k potvrzení hypotézy **H1: Více než polovina respondentů začala používat sociální síť i přesto, že nespĺňovali minimální věkový limit (13 let) pro jejich používání.** Výsledkem tohoto zjištění je, že respondenti porušovali pravidla pro užívání sociálních sítí více než bylo zjištěno v předchozím výzkumu. Konkrétně je to o 19,82 % více.

- Otázka č. 4: **Byl/a jsi někdy obětí některé z forem kyberšikany? (formy kyberšikany = ponižování, ztrapňování, vyhrožování, šíření fotografie/videoa v online prostředí)**

Tabulka 6 – Zjištění výskytu kyberšikany u adolescentů

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ne, nikdy	121	59,31 %
Ano, jednou	41	20,10 %
Ano, párkrát	38	18,63 %
Ano, často jsem byl/a obětí kyberšikany	4	1,96 %
Ano, stále jsem obětí kyberšikany	0	0,00 %
Celkem	204	100 %

Čtvrtá otázka zjišťovala, jestli byli dotázaní někdy obětí kyberšikany. Nadpoloviční většina dotázaných (59,31 %) se nikdy nesešla s žádným projevem kyberšikany. Více než čtvrtina respondentů (40,69 %) byla alespoň jednou obětí některého z projevů kyberšikany. Konkrétně pak 20,10 % dotázaných bylo obětí kyberšikany pouze jednou, 18,63 % respondentů se stalo obětí párkrát a často bývalo obětí 1,96 % adolescentů. Nikdo z oslovených nevybral možnost, že je v současné době stále obětí kyberšikany, což je pozitivním zjištěním.

Čtvrtá otázka se vztahuje k hypotéze **H4: Nejméně čtvrtina adolescentů byla alespoň jednou obětí kyberšikany**. Hypotézu se podařilo potvrdit, jelikož výsledkem šetření bylo, že 40,69 % respondentů se alespoň jednou setkala s některým z projevů kyberšikany, což je méně než u dříve provedeného výzkumu, kde bylo zjištěno, že alespoň jednou obětí kyberšikany bylo 50,9 % dotázaných. Pozitivním zjištěním je, že v současné době již nikdo z adolescentů obětí kyberšikany není.

- **Otázka č. 5: Posílal/a jsi někdy někomu svou intimní fotografii, kde jsi částečně nebo úplně nahý/á?**

Tabulka 7 – Provozování sextingu formou odesílání intimních fotografií

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ne, nikdy	106	51,96 %
Ano, jednou	49	22,06 %
Ano, párkrát	49	24,02 %
Ano, často jsem posílal/a	0	0,00 %
Ano, stále posílám	4	1,96 %
Celkem	204	100 %

Pátá otázka zjišťovala, zda adolescenti provozují sexting formou posílání svých intimních fotografií, na kterých jsou buď částečně nebo úplně nahí. Více jak polovina dotázaných (51,96 %) odpovědělo, že nikdy tento typ fotografie nikomu neodeslalo. Intimní fotografii pak odeslalo alespoň jednou více než čtvrtina respondentů (48,04 %), z nichž 22,06 % odeslalo tento typ fotografie pouze jednou, 24,02 % párkrát. V současné době nikdo své intimní fotografie neposílá.

- **Otázka č. 6: Posílal/a jsi někdy někomu video, kde jsi částečně nebo úplně nahý/á?**

Tabulka 8 – Provozování sextingu formou odesílání intimních videí

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ne, nikdy	159	77,94 %
Ano, jednou	15	7,35 %
Ano, párkrát	26	12,75 %

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ano, často jsem posílal/a	4	1,96 %
Ano, stále posílám	0	0,00 %
Celkem	204	100 %

Šestá otázka se soustředila opět na sexting, ale oproti předchozí otázce bylo úkolem zjistit, zda respondenti provozují sexting formou odesílání svých intimních videí, kde jsou částečně nebo úplně nahí. Nadpoloviční většina (77,94 %) nikdy takové video nikomu neodeslala. Své intimní video alespoň jednou poslala 22,06 % adolescentů, přičemž pouze jednou odeslalo tento typ videa 7,35 % dotázaných, 12,75 % odeslalo párkrát a 1,96 % respondentů odpovědělo, že své intimní videa posílali často. V současné době podle šetření nikdo svá intimní videa neposílá.

K této otázce a předchozí páté otázce se váže hypotéza **H3: Sexting formou odesílání svých vlastních intimních fotografií provozují respondenti častěji než formou videí**. Hypotéza byla potvrzena, jelikož podle analýzy otázky č. 5 téměř polovina (48,04 %) dotázaných odeslala alespoň jednou svou intimní fotografii. V otázce č. 6 bylo zjištěno, že své intimní video alespoň jednou odeslalo méně než čtvrtina respondentů (22,06 %). Z těchto údajů je tedy patrné, že sexting ve formě rozesílání svých intimních fotografií provozují adolescenti častěji než formou videí. Oproti dříve provedenému výzkumu respondenti provozují sexting častěji. Nárůst sextingu byl zaznamenán, jak u formy fotografie, tak i u formy videa.

Otázka č. 7: Byl/a jsi někdy na schůzce s člověkem, se kterým ses znal/a pouze přes sociální síť?

Tabulka 9 – Osobní schůzky s neznámými lidmi ze sociálních sítí

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ne, nikdy	106	51,96 %
Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ano, jednou	26	12,75 %
Ano, párkrát	57	27,94 %
Ano, často jsem chodil/a na takové schůzky	8	3,92 %

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ano, stále chodím na takové schůzky	7	3,43 %
Celkem	204	100 %

Sedmá otázka se týkala rizikového seznamování v prostředí sociálních sítí a zjišťovala, jestli respondenti byli někdy na osobní schůzce s člověkem, kterého znali pouze ze sociálních sítí. Téměř polovina respondentů (48,04 %) byla na takové schůzce alespoň jednou. Nejčastější odpovědí pak bylo, že adolescenti byli na schůzce s neznámým člověkem párkrát (27,94 %), jednou bylo pouze 12, 75 % a často chodilo 3,92 % respondentů. V současné době na takové schůzky chodí 3,43 % adolescentů. Více než polovina 51,96 % dotázaných uvedlo, že na takové schůzce nikdy nebylo.

Touto otázkou byla potvrzena hypotéza **H2: Nejméně pětina dotázaných potvrzuje, že byla na osobní schůzce s člověkem, kterého znali pouze ze sociálních sítí.** Z výsledků vyplývá, že alespoň jednou bylo na takové schůzce 48,04 % respondentů, což je více než bylo zjištěno u dřívějšího výzkumu. Konkrétně je to o 27,56 % více.

- **Otázka č. 8: Pokud jsi v předchozí otázce odpověděl/a ano, ověřil/a sis identitu daného člověka?**

Tabulka 10 – Ověřování identity neznámého člověka

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ano	134	65,69 %
Ne	70	34,31 %
Celkem	204	100 %

Osmá otázka se vztahovala k předešlé otázce, která se týkala seznamování adolescentů a osobních schůzek s lidmi, které znali pouze přes sociální sítě. Tato otázka zjišťovala, zda respondenti, kteří na takové schůzky chodí, si ověřují identitu daného člověka. Více než polovina respondentů (65,69 %) odpovědělo, že si identitu ověřila a 34,31 % uvedlo, že si identitu neověřila. Pozitivním zjištěním je, že více respondentů uvedlo, že si identitu neznámého člověka před osobní schůzkou ověří, čímž se snaží rizikům předcházet.

- Otázka č. 9: **Měly někdy sociální sítě negativní vliv na tvůj postoj ke svému tělu?**

Tabulka 11 – Negativní vliv sociálních sítí na body image u adolescentů

Možnosti odpovědí	Počet	Procenta
Ne, nikdy	79	38,73 %
Ano, jednou	15	7,35 %
Ano, párkrát	45	22,06 %
Ano, často mě ovlivňovaly	42	20,59 %
Ano, neustále na mě mají negativní vliv	23	11,27 %
Celkem	204	100 %

Devátá a zároveň poslední otázka se zabývala negativním vlivem sociálních sítí na postoj k vlastnímu tělu. Jak je patrné z tabulky, mnohem častěji respondenti vybírali odpověď ano, což znamená, že sociální sítě měly negativní vliv na postoj k vlastnímu tělu u více jak poloviny adolescentů (61,27 %). Konkrétně pak 22,06 % respondentů uvedlo, že je sociální sítě negativně ovlivnily párkrát, 20,59 % odpovědělo, že je ovlivňovaly často a možnost „jednou“ vybralo 7,35 % dotázaných. Stále negativně ovlivňují 11,27 % respondentů. Sociální sítě v oblasti vnímání těla nikdy neovlivnily 38,73 % dotázaných.

Tato otázka se vztahovala k hypotéze **H5: Nejméně polovina respondentů uvádí, že sociální sítě negativně ovlivnily jejich postoj k vlastnímu tělu.** Výsledky šetření dokazují, že došlo k potvrzení hypotézy H5. Sociální sítě negativně ovlivnily postoj ke svému tělu u více jak poloviny respondentů (61,27 %). V porovnání se zahraničním výzkumem se výsledky výrazně neliší. Nelze však přesně stanovit procentuální rozdíl, neboť toto výzkumného šetření zahrnuje výsledky obou pohlaví (ženy a muži) dohromady. V zahraničním výzkumu bylo každé pohlaví zkoumáno zvlášť.

5.4 Shrnutí výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit výskyt vybraných rizik ve spojitosti s užíváním sociálních sítí u adolescentů. Na začátku výzkumného šetření bylo stanoveno pět hypotéz, které vycházely z již provedených výzkumů, které se zabývaly jednotlivými riziky na sociálních sítích. Všech pět hypotéz se podařilo výzkumným šetřením potvrdit.

První a druhá otázka zjišťovala osobní údaje o respondentech, konkrétně pohlaví a věk. Tyto údaje sloužily k ověření toho, že dotazník vyplňují pouze adolescenti od 15 do 20 let věku. Další otázky se již soustředily na vybraná rizika sociálních sítí.

Třetí otázka se zaměřovala na porušování základních pravidel sociálních sítí při zakládání uživatelských účtů v nepovoleném věku. Sociální sítě si totiž mohou podle podmínek založit pouze osoby starší 13 let. Výsledkem šetření je, že nadpoloviční většina respondentů toto pravidlo porušila.

Ve čtvrté otázce bylo úkolem zjistit, zda se respondenti někdy stali obětí kyberšikany. Výsledky ukázaly, že více jak čtvrtina dotázaných se alespoň jednou setkala s některým z projevů kyberšikany. Pozitivním zjištěním bylo, že v současné době nikdo z respondentů obětí kyberšikany není.

Pátá a šestá otázka se zabývala rizikem sextingu. Bylo zjištěno, že svou intimní fotografii alespoň jednou odeslala téměř polovina z dotázaných. Častěji je sexting provozován formou odesílání svých vlastních intimních fotografií než formou videí. Z výsledků mimo jiné vyplývá, že v současné době již téměř nikdo z adolescentů sexting ani v jedné formě neprovozuje.

Sedmá otázka se orientovala na seznamování adolescentů s neznámými lidmi ze sociálních sítí. Šetření ukázalo, že více než čtvrtina respondentů byla někdy na takové schůzce. Pozitivním zjištěním je, že si více než polovina adolescentů před schůzkou ověřila identitu člověka, kterého znali ho pouze přes sociální sítě.

Poslední otázka zjišťovala negativní vliv sociálních sítí na postoj k vlastnímu tělu. Z výsledků je patrné, že sociální sítě negativně ovlivnily postoj k vlastnímu tělu u více než poloviny respondentů.

Celkově by se dalo říci, že se adolescenti setkávali s riziky spíše jednorázově. Podle výsledků vyplývajících z tohoto výzkumného šetření je patrné, že v současné době se adolescenti snaží být opatrnější než dříve. Pokud je však pozornost zaměřena na rizika a dřívější zkušenosti adolescentů, je v některých oblastech v porovnání s jinými výzkumy zaznamenán nárůst. Nejvíce rozšířeným rizikem je podle výsledků sexting, což je relativně znepokojujícím zjištěním. Posílání svých intimních fotografií či videí je velmi rizikové, jelikož příjemce může odeslaného materiálu kdykoli zneužít. Ze sextingu se tak mohou vyvinout další problémy jako např. kyberšikana.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřovala na rizika spojená s užíváním sociálních sítí. Cílem práce bylo teoreticky popsat problematiku sociálních sítí v kontextu rizik, které se mohou při jejich používání vyskytnout. Práce byla rozdělena do čtyř teoretických kapitol. První kapitola se zaměřovala na teoretická východiska sociálních sítí. Byl zde popsán vznik, vývoj a některé druhy českých a zahraničních sociálních sítí.

Druhá kapitola charakterizovala období adolescence a také se zaměřovala na vliv sociálních sítí na toto vývojové období. Ve třetí kapitole bylo úkolem popsat vybraná rizika sociálních sítí. Jednalo se o kyberšikanu, sexting, kybergrooming, kybestalking a negativní vliv sociálních sítí na postoj k vlastnímu tělu. Každé riziko bylo teoreticky charakterizováno a zároveň bylo vysvětleno, v čem je nebezpečné. Čtvrtá kapitola se zaměřovala na prevenci. Bylo zde uvedeno několik preventivních programů, které se snaží rizikům předejít a zmírnit jejich negativní dopady. Uvedena byla i doporučená pravidla pro bezpečné užívání sociálních sítí.

Součástí bakalářské práce bylo i výzkumné šetření, jehož cílem bylo zjistit výskyt vybraných rizik ve spojitosti s užíváním sociálních sítí u adolescentů. Stanovený cíl byl splněn a všechny hypotézy se podařilo potvrdit. Výzkumné šetření bylo zrealizované prostřednictvím anonymního dotazníku, který byl umístěn do online prostředí sociálních sítí, konkrétně na Instagram a Facebook. V dotazníku byly otázky, které byly zaměřeny konkrétně na kyberšikanu, sexting, kybergrooming a negativní vliv sociálních sítí na bodyimage.

Výsledky ukázaly, že v porovnání s dříve provedenými výzkumy došlo k nárůstu výskytu některých rizik. Znepokojujícím zjištěním bylo, že si stále více uživatelů zakládá účty na sociálních sítích i přesto, že nesplňují minimální věkovou hranici (13 let) pro jejich používání. Porušování těchto pravidel pak může způsobit ohrožení vývoje dítěte. Nárůst byl zaznamenán i u rizika sextingu. Více než polovina adolescentů odeslala svou intimní fotografii, na které byli částečně nebo úplně nazí. Naopak počty klesly v oblasti kyberšikany. Bylo zaznamenáno méně případů, ve kterých se adolescenti staly obětí kyberšikany. Problémem se ukázalo i to, že sociální sítě negativně ovlivnily postoj k vlastnímu tělu u více než poloviny respondentů. V rámci této problematiky bylo v České republice provedeno doposud jen pár výzkumů. Jak ukazují výsledky výzkumného šetření, je potřeba se na tento problém více zaměřit a předcházet jeho negativním dopadům.

Bakalářská práce a výsledky výzkumného šetření by mohli v budoucnu sloužit jako východiska pro další výzkumy, které by se zabývaly problematikou rizik sociálních sítí. Jak již bylo zmíněno, doposud bylo v České republice provedeno velmi málo výzkumů týkající se problematiky negativního vlivu sociálních sítí na postoj k vlastnímu tělu. Podle nepříznivých výsledků výzkumného šetření by se na tento problém měli odborníci více zaměřit, zejména v oblasti prevence.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

BURDOVÁ, Eva a TRAXLER, Jan. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), 2014. 44 s. ISBN 978-80-904864-9-2.

ČERNÁ, Alena et al. *Kyberšikana. Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. 152 s. ISBN 978-80-247-4577-0.

GROGAN, Sarah. *Body image: psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. 1.vydání. Praha: Grada, 2000. 186 s. ISBN 80-7169-907-1.

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. 62 s. ISBN 978-80-244-4555-7.

KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně na internetu*. 1. vydání. Praha: Grada, 2016. 176 s. ISBN 978-80-247-5595-3.

MACEK, Petr. *Adolescence*. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 144 s. ISBN 80-7178-747-7.

SZOTKOWSKI, René a kol. *Sexting u českých dětí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. 266 s. 978-80-244-5793-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. *Děti a dospívající online*. 1. vydání. Praha: Grada, 2014. 184 s. ISBN 978-80-247-5010-1.

Kapitola v monografii

ERIKSON, Erik. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 75–79. ISBN 80-7106-291-X.

FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie*. Praha: Grada, 2014 s. 143–144. ISBN 978-80-247-5046-0.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2. vydání. Praha: Grada, 2015. s. 170–179. ISBN 978-80-247-5309-6.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica, 2010. s. 125–155. ISBN 978-80-245-1742-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000. s. 142–164. ISBN 80-7178-308-0.

Elektronické zdroje

AMBROŽ, Jan. Libímseti.cz. In: *Lupa.cz* [online]. 2007 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/libimseti-cz-vyrostlo-na-kolene-ted-bavi-lidi/>.

BREJLOVÁ, Iva. Vzestup a pád Libimseti.cz podle Oldřicha Neubergera. In: *Ty internety* [online]. 2012 [cit. 2022-02-5]. Dostupné z: <https://tyinternety.cz/socialni-site/vzestup-a-pad-libimseti-cz-podle-oldy-neubergera/>.

CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ A VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE. *E-bezpečí* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2007-2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/>.

CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE (E-BEZPEČÍ). *Kybergrooming.cz* [online]. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2021 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <http://www.kybergrooming.cz/>.

ČERNOVSKÝ, Tomáš. Druhy sociálních sítí v roce 2022. In: *Cernovsky* [online]. 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://cernovsky.cz/marketing/druhy-socialnich-siti/>.

FOITLOVÁ, Karolína. Sociální sítě a poruchy příjmu potravy. In: *Digitální zdraví dětí* [online]. 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.digitalnizdravideti.cz/blog/socialni-site-a-poruchy-prijmu-potravy>.

HEGER, Erin. Why social media can make you feel bad about your body. In: *Insider* [online]. 2020 [cit. 2022-04-10]. Available from: <https://www.insider.com/how-social-media-affects-body-image>.

HOLAK, Brian. Instagram. In: *TechTarget* [online]. 2022 [cit. 2022-02-13]. Available from: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/Instagram>.

CHVALKOVSKÁ, Pavla. 10 pravidel pro bezpečné surfování. In: *Kybez.cz* [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2020 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.kybez.cz/10-pravidel-pro-bezpecne-surfovani-na-socialnich-sitich/>.

IINTERNETEM BEZPEČNĚ. Sociální sítě. In: *Internetem bezpečně* [online]. 2018 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>.

KOCERA, Ivo. Facebook Messenger: jak jej ovládnout. In: *Mobinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.mobinfo.cz/facebook-messenger-jak-jej-ovladnout-navod/>.

KRČMÁŘ, Michal. Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie. In: *Objevit.cz* [online]. 2013 [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280#google_vignette.

LINKA BEZPEČÍ. [online]. 2022 [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://www.linkabezpeci.cz/>.

MEDIAGURU.CZ. *V Česku nejdynamičtěji roste TikTok, vrací se i Snapchat*. In: *Mediaguru* [online]. 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/06/v-cesku-nejdynamicteji-roste-tiktok-vraci-se-i-snapchat/>.

NÁRODNÍ ZDRAVOTNICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. Stalking. In: *NZIP.cz* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky, 2022 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/260-stalking>.

NATIONS, Daniel. What is Facebook? In: *Lifewire.com* [online]. 2021 [cit. 2022-02-08]. Available from: <https://www.lifewire.com/what-is-facebook-3486391>.

SÍTĚ V HRSTI. Sociální sítě [online]. 2022 [cit. 2022-02-8]. Dostupné z: <https://sitevhrsti.cz/socialni-site/>.

STONE, Biz et al. Twitter. In: *Britannica* [online]. 2014 [cit. 2022-03-18]. Available from: <https://www.britannica.com/topic/Twitter>.

TOMANOVÁ, Amaya. České sociální sítě: Kde se Češi scházeli před nástupem Facebooku: In: *Letem světem applem* [online]. Brno: Text Factory s.r.o., 2021 [cit. 2021-02-2]. Dostupné z: <https://www.letemsvetemapplem.eu/2021/02/06/ceske-socialni-site/>.

V SÍTI. O filmu. In: *V síti* [online]. 2021 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://vsitifilm.cz/o-filmu.html>.

WEBWISE. What is Whatsapp? In: *Webwise* [online]. 2022 [cit. 2022-02-2]. Available from: <https://www.webwise.ie/parents/explainer-whatsapp/>.

Legislativa

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40?text=40%2F2009>.

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Trestné činy spojené se sextingem	23
Tabulka 2 – Trestné činy spojené s kybergroomingem.....	28
Tabulka 3 – Pohlaví respondentů	38
Tabulka 4 – Věk respondentů.....	39
Tabulka 5 – Porušování pravidel při zakládání účtu	39
Tabulka 6 – Zjištění výskytu kybersikany u adolescentů.....	40
Tabulka 7 – Provozování sextingu formou odesílání intimních fotografií	41
Tabulka 8 – Provozování sextingu formou odesílání intimních videí.....	41
Tabulka 9 – Osobní schůzky s neznámými lidmi ze sociálních sítí.....	42
Tabulka 10 – Ověřování identity neznámého člověka	43
Tabulka 11 – Negativní vliv sociálních sítí na body image u adolescentů	44

Seznam příloh

Dotazník k výzkumnému šetření

Věnujte prosím pár minut svého času k vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumného šetření k bakalářské práci zabývající se riziky spojenými s užíváním sociálních sítí. Dotazník je zcela anonymní. Podmínkami pro vyplnění je věkové rozmezí od 15 do 20 let a aktivní užívání sociálních sítí.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

1. Uved' své pohlaví:

- a) žena
- b) muž

2. Uved' svůj věk:

3. Založil/a sis účet na některou ze sociálních sítí, i přesto, že jsi nesplňoval/a minimální věkový limit (13 let)?

- a) ano
- b) ne

4. Byl/a jsi někdy obětí některé z forem kyberšikany? (formy

kyberšikany: ponižování, ztrapňování, vyhrožování, šíření fotografie/video v online prostředí)

- a) ano, jednou
- b) ano, párkrát
- c) ano, často jsem bývala obětí kyberšikany
- d) ano neustále jsem obětí kyberšikany
- e) ne, nikdy

5. Posílal/a jsi někdy někomu svou intimní fotografii, kde jsi částečně nebo úplně nahý/á?

- a) ano, jednou
- b) ano, párkrát
- c) ano, často jsem posílala někomu takové fotografie
- d) ano, stále posílám takové fotografie
- e) ne, nikdy

6. Posílal/a jsi někdy někomu své intimní video, kde jsi částečně nebo úplně nahý/á?

- a) ano, jednou
- b) ano, párkrát
- c) ano, často jsem posílala taková videa
- d) ano, stále posílám taková videa
- e) ne, nikdy

7. Byl/a jsi někdy na schůzce s člověkem, znal/a jsi ho pouze ze sociálních sítí a nikdy naživo jsi ho neviděl/a?

- a) ano, jednou
- b) ano, párkrát
- c) ano, často jsem chodíval/a na tyto schůzky
- d) ano, stále chodím na takové schůzky
- e) ne, nikdy

8. Pokud jsi v předchozí otázce odpověděl/a ano, ověřil/a sis identitu daného člověka před schůzkou?

- a) ano
- b) ne

9. Měly někdy sociální sítě negativní vliv na tvůj postoj k vlastnímu tělu?

- a) ano, jednou
- b) ano, párkrát
- c) ano, často ovlivňovaly můj postoj k vlastnímu tělu
- d) ano, stále mě negativně ovlivňují
- e) ne, nikdy